

Fig. 1. Kirken i landskabet. Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The church in the landscape.*

UGGERSLEV KIRKE

SKAM HERRED

Uggerslev er nævnt første gang 1394 (»Ugersløw«) og herefter løbende hen over de følgende årtier.[1] Kirken er omtalt implicit 1447, da sognepræst »Mattes i Wgersløff« vidnede på Skam Herredsting.[2] Antvorskov Kloster ejede frem til 1487 en gård i landsbyen, men overlod den det år til Bent Petersen Bille til Uggerslevgård.[3] Under landehjælpen 1524 betalte kirken den lave takst på 10 mk.[4] Fra tiden efter reformationen er bevaret flere kilder til de løbende uoverensstemmelser mellem Uggerslevs sognepræster og naboerne på Uggerslevgård, Hans Norby og hustru Anne Oldeland. 1561 måtte kancelliet beordre Hans Norby, der også var kirkens værge, til at genåbne kirken, som han havde forment sognepræst Hans Jensen adgang til.[5] Uoverensstemmelsen endte med, at præsten forlod embedet, men han blev genindsat allerede det følgende år, efter Hans Norby havde fået afsat efterfølgeren, Jost Hansen, og Hans Norby måtte kompensere sognepræsten for hans tab af indtægt i den mellemliggende periode.[6] 1566 befalede kancelliet, at Hans Nordbys enke, fru Anne Oldeland, skulle fratages nøglen til kirken, fordi hun havde låst sognepræsten ude og flere gange havde forstyrret gudstjenesten, så »Præsten og Folket bleve nødte til at gaa«.[7] Anne Oldeland fik herefter forbud mod at være kirkeværge.

Under sin visitats ved kirken 1590 noterede biskop Jacob Madsen, at der var 18 tiendeydere i sognet; tredjefærrest i herredet.[8] Sognekaldet var da heller ikke vellønnet, og 1632 blev det derfor forbedret med to pund korn af kronens tiende.[9]

Ejerforhold. Kirken var Kronens eje fra reformationen og indtil 1698, da den blev tilskødet amtmand Erik Steensen.[10] Året efter, 1699, erhvervede Odenses borgmester og Margårds ejer, Jens Christensen Schouboe, kirken.[11] Den lå til Margård frem til 1783, da generaladjudant Gustav Schøller solgte Uggerslev og Bederslev Kirker (s. 5309) til Joachim Godske Moltke

Fig. 2. Kirken og dens omgivelser. Foto Sylvest Jensen 1939. I KB. – *The church and its surroundings.*

til Egebjerggård og Kørup.[12] Året efter blev Uggerslev Kirke solgt videre til grevskabet Gyldensteen,[11] der ejede kirken indtil overgangen til *selveje* 1. aug. 1909.[13]

Anneksforhold. Kirken havde Bederslev som anneks, indtil kirkeejer Joachim Godske Moltke 1784 fik tilladelse til at lade Nørre Nærå og Uggerslev bytte, så Bederslev fremover lå til Nørre Nærå Kirke, og Nørre Højrup til Uggerslev;[14] byttet gennemførtes 1789.

Møntfund. Under istandsættelsen 1977 blev der i et fyldlag under murstensgulvet fundet 18 danske og norske mønter, hovedsagelig fra 1500-1730, men også nogle hulpenninger fra o. 1400.[15]

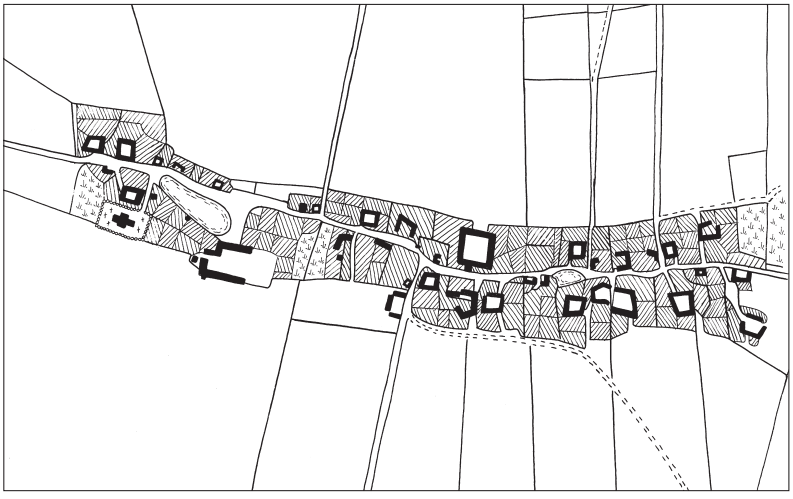

Fig. 3. Matrikelkort. 1:10.000. Målt af Heglund 1787. Tegnet af Freerk Oldenburger 2019. – *Cadastral map.*

Uggerslev Sogn tæller foruden landsbyen Uggerslev også nogle mindre bebyggelser, herunder Slevstrup, Jydegårdene og Marbæk. Kirken ligger nordvestligst i landsbyen med Uggerslevgård som sin nabo mod øst (jf. fig. 3). Placeringen i landsbyens udkant er blevet forstærket i løbet af 1900-tallet ved fremvæksten af et større parcelhuskvarter syd og sydøst for landsbyen i retning af den jernbanestation, der blev indviet 1882 (nedlagt 1966).

Kirkegården er omtrent kvadratisk med kirken beliggende nordligt på grunden som følge af en udvidelse mod syd 1927 med et areal fra Uggerslevgårds jorde (matr. 1a).[16] Den *hegnes* af et kampestensdige, der mod nord er opført som en del af den skrånende skrænt mod en plæne mellem kirken og Uggerslevvej. Her er også etableret en parkeringsplads, som senest er blevet udvidet 2006 (arkitekt Marcel Crutelle).[17] Diget har hævd tilbage til mindst 1590, da biskop Jacob Madsen omtaler et kampestensdige med »Træ paa«.[18] Det blev delvist fornyet 1884.[11]

Indgange. Hovedindgangen ligger i det nordøstlige hjørne af kirkegården og er en senmiddelalderlig, svagt spidsbuet portal af munkesten med tegltag (fig. 4). Den lukkes af en nyere, dobbelt stakitlåge af støbejern. Den fodgængerlåge, der sekundært er føjet til portalens vestside, har en tilsvarende stakitlåge af støbejern.

Fig. 5. Kirkegårdens vestlige indgangsportal (s. 5335). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The western entrance to the churchyard*.

I både det østlige dige mod Uggerslevgård og mod vest (fig. 5) er der mindre, murede portaler

Fig. 4. Kirkegårdens indgangsportal, set mod nord (s. 5335). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The entrance to the churchyard, looking north*.

med tegltag og blåmalet plankelåge. Sidstnævnte portal, der førhen forbandt kirkegården med en lille sti ('den vestlige sti'),[19] blev sløjfet 1887, men retableret allerede 1894.[20] Begge indgange er nu taget ud af brug.

Beplantning. På de ældste, nordlige arealer af kirkegården er der særligt i den vestre ende plantet høje træer, mens den sydlige del præges af den traditionelle gravstedsbeplantning med nyplantede takshække og lavere, typisk stedsegrønne træer og buske. †*Beplantning.* Kirkegården blev planeret 1814, og man ønskede at begynde beplantningen kort derefter.[21] Endnu 1827 var den imidlertid kun 'til dels beplantet', men måtte ikke desto mindre omplantes 1831 med træer.[22] Hækken på diget blev fornyet 1950.[23]

Bygninger på kirkegården. Ligkapellet (jf. fig. 2) er opført o. 1912 for midler, der blev indsamlet blandt sognets beboere.[11] Det grundmurede hus har gavl med savfrise og korsblænding samt rødt tegltag, og det er bygget ind i vestdiget. Det blev restaureret 1995 ved arkitekt Ebbe Lehn Petersen, og i den forbindelse blev det indrettet med kandelabre, et kors og en stage udarbejdet af Jette og Henrik Nevers.[17] Den kombinerede *redskabs- og toiletbygning* er opført 1982 af sortmalede planker med rødt tegltag efter tegning af Lehn Petersen Tegnestue og ligger i kirkegårdens sydøstlige hjørne.[17]

†*Bygninger.* Biskop Jacob Madsen omtaler 1590 »1 Clok Husz« på kirkegården, der formentlig har været en tømret bygning (jf. fig. 52). Jacob Madsen nævner også en *kirkelade* af bindingsværk som værende i dårlig stand.[18] Den firlængede *præstegård* blev opført 1667 og lå nordøst for kirken på modsatte side af Uggerslevvej (jf. fig. 3). Den blev nedrevet o. 1926.[24] To af portens ca. 275 cm lange bjælker opbevares nu i kirkens tårn (fig. 6). I disse er skåret versalindskrifterne: »h…thil hafver Herren hiulpet os« henholdsvis »I Jesu nafn/ thil Guds ære oc mine efter kommeris gafn er dette huus/ opset af Anders Rasmussen Schyther o anno 1667« (dvs. Anders Rasmussen Schütte).

Fig. 6. Portbjælker fra †præstegården, 1667 (s. 5336). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Beams from the †vicarage, 1667.*

Fig. 7. Kirken set fra syd. Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The church seen from the south.*

BYGNING

Kirken er en romansk kampestensbygning, der i senmiddelalderen blev forlænget mod vest, fik hvælv og tilføjet et våbenhus på skibets nordside. 1754 blev et lille tårn sluttet til skibets vestgavl. Orienteringen er sydøstlig.

Den *romanske kirke* har bevaret sine langmure og korets østgavl, mens triumfmuren og skibets vestgavl er nedbrudt i forbindelse med de senmiddelalderlige omdannelser af kirken. Det har været en forholdsvis beskeden bygning med et 7 m langt kor og et skib på godt 13 m. *Grundplanen* er den traditionelle romanske med skib og et lidt mindre kor i øst; springet mellem kor og skib udgør dog en hel murtykkelse, hvilket er mere end sædvanligt.

Materialer og teknik. Murene, der er uden synlig sokkel, men hviler på et skifte af granitkvadre, er af rå kampesten. Korets og skibets hjørner er imidlertid sat med kvadre. Øverst afsluttes korets langmure uden gesims, mens skibets langmure nu er afsluttet med en dobbelt falsgesims i små teglsten, der ligner et Flensborgformat, og som sikkert er oplagt 1754, da tårnet i vest kom til (jf. s. 5341). Indvendig er væggene overalt i rå og kløvet kamp.

†*Døre*. Ingen af de to oprindelige dørsteder er fuldstændig bevaret. Den nordre dør, der nu står som fladbuet åbning, er 1884 blevet delvist blændet og flyttet en halv meter mod vest.[25] Dele af dørens oprindelige østre vange samt ansatser til stikket kan dog fortsat aflæses i murværket (fig. 10). Den søndre dør er forsvundet helt i facaden, dels på grund af en skalmuring i tegl (jf. s. 5344), dels fordi et vindue, indsat i 1800-tallet (jf. s. 5344), også har fjernet en betydelig del af sporene efter det blændede dørsted. I det indre kan døråbningens vanger dog fortsat delvist erkendes

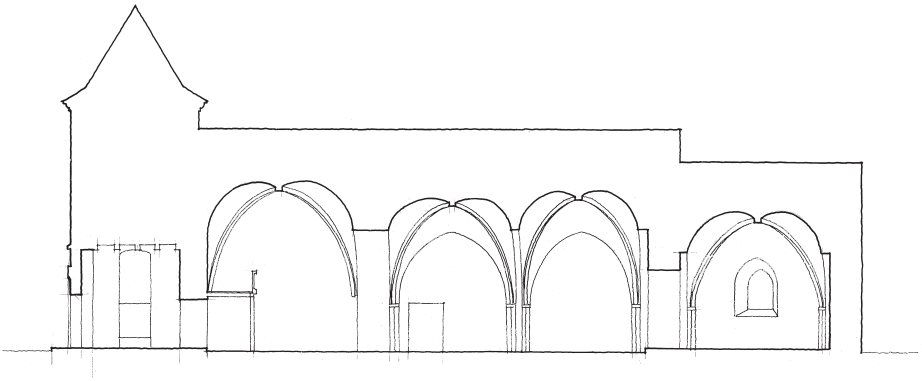

Fig. 8. Længdesnit set mod nord. 1:300. Målt og tegnet af Knud, Erik og Ebbe Lehn Petersens tegnestue 1968. – *Longitudinal section looking north.*

under vinduet som et i marksten blændet parti. Det er uklart, hvornår syddøren blev blændet.

Vinduer. Som dørene er ingen af de oprindelige vinduespartier bevaret, men flere kan dog fortsat spores. Kirken har således haft mindst ét vindue i koret, mens skibets langmure har haft to vinduer i syd- og nordsiden. Det bedst bevarede er korets østvindue, der er blændet med tegl i facaden, men står indvendig som en ganske stor niche (jf. fig. 30). Lysåbningen har i facaden været en smal, rundbuet sprække (30×80 cm), mens den rundbuede, smigede lysning i bagmuren har skrå sålbænk og er betydeligt bredere. Løsningen er usædvanlig, men har paralleller i korets østvindue i Dalby Kirke (s. 4668) og i korvinduer i Grindløse Kirke (Skam Hrd.). Hvorvidt koret også har fået lys fra syd og nord, kan ikke afgøres på grund af vinduer fra 1800-tallet (jf. s. 5344). I skibet kan der ikke erkendes nogen vinduer udvendig, men i det indre ses fire blændede åbninger, hvis omfang antyder, at de i bagmurene har lignet østvinduets udformning. Mod nord er det østre blændede vindue dækket af kalkmalerier fra o. 1475 (jf. fig. 24 og s. 5346), mens det vestre vindue er dækket af en hvælvpille. Mod syd er det vestre vindue ligeledes dækket af en pille, mens det østre vindue er forsvundet, da der blev indsat et stort vindue samme sted i 1800-tallet.

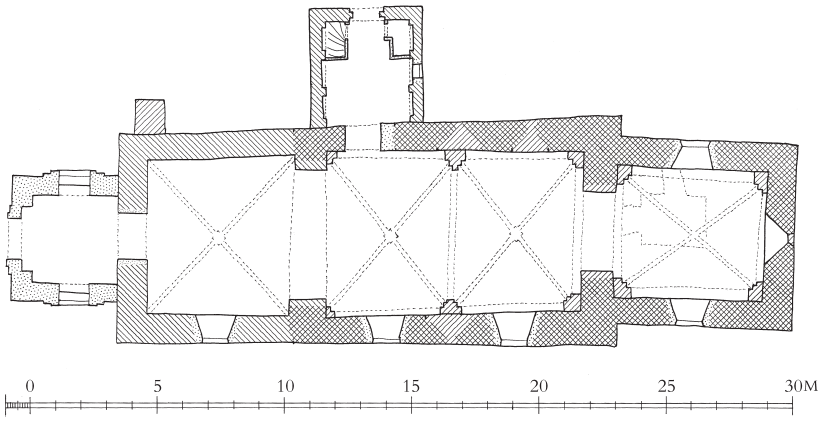

Fig. 9. Plan. 1:300. Målt af Axel Jacobsen 1936, suppleret af Knud, Erik og Ebbe Lehn Petersens tegnestue 1968 og tegnet af Martin Wangsgaard Jürgensen 2019. Signaturforklaring s. 11. – *Plan. Key on p. 11.*

Fig. 10. Blændet romansk vindue og delvist flyttet romansk dør i skibets nordside (s. 5337). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Bricked-up Romanesque window and partially moved Romanesque door on the north side of the nave.*

Indre. Indvendig er triumfbuen forsvundet i senmiddelalderen (jf. s. 5340), og alle andre detaljer er ligeledes gået tabt.

G*avltrekanterne* over korets og skibets østende er stort set helt bevaret, og de står opført i rå og kløvet kamp med enkelte lapninger i moderne teglsten. Korgavlens fod er ydermere, i facaden, blevet skalmuret i begge sider som følge af ombygninger på tagstolen i nyere tid (jf. s. 5344).

Senmiddelalderlige tilføjelser og ændringer, alle i munkesten i munkeskifte, sikkert alt sammen udført i løbet af 1400-tallet. Kirken blev først forlænget mod vest, hvorefter triumfmuren stort set blev fjernet og nyopført, samtidig med at kor og skib fik indbygget hvælv. Endelig blev et våbenhus opført ud for skibets norddør.

Vestforlængelsen, der muligvis er forberedelsen til et aldrig bygget tårn, hviler på en rejst syld af rå og kløvet kamp. Facaderne er helt i tegl, mens bagmurenes nedre skifter er udført i rå og kløvet kamp. I det indre ses et skifte med åbne stilladshuller i nord- og vestvæggen. Vestforlængelsen, der ikke har bevaret spor efter oprindelige vinduer, forbindes med skibet ved en højtrejst, spids arkade. Rummet overdækkes af et indbygget hvælv, der hviler på vederlag i væggene, og hvis ribber mødes i en kvadratisk slutsten.

Vestforlængelsens gavltrekant er blevet delvist indarbejdet i tårnet (jf. s. 5341) og er i nogen grad bevaret. Heraf fremgår det, at vestgavlen stod med kamtakker og var dekoreret med en blæn-

Fig. 11. Hvælvpille og blændet niche i skibets sydvestre hjørne (s. 5340, 5341). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Vaulting pillar in the south-western corner of the nave.*

dingsudsmykning komponeret over tre stigende, spidsbuede højblændinger, der var flankeret af to rombeformede småblændinger med trappestik.

Triumfmuren er stort set helt nedtaget og nyopført, utvivlsomt som forberedelse til indmuringen af hvælv i kor og skib (jf. fig. 27). Den nye koråbning er udført som en svagt tilspidset, overgribende bue, der i dimensioneringen næppe adskiller sig meget fra den romanske forgænger.

Hvælvene i kor og skib er givetvis udført samtidig med eller i umiddelbar forlængelse af hinanden. De hviler på falsede piller og spidse skjoldbuer samt en spids gjordbue i skibet (jf. fig. 27). Alle ribberne opfanges af en skråtstillet løber i vederlagshøjde, mens ribberne i skibets østre fag og korhvælvet mødes i en kvadratisk slutsten. De tre hvælv er ydermere alle udført med overribber, der ikke er muret i forbandt med kapperne. Hvælvenes datering er usikker, men de er kommet til, efter kalkmalerierne blev malet o. 1475 (jf. s. 5346).

Et lille, velbevaret *våbenhus* er tilføjet ud for skibets norddør (fig. 12). Bygningen hviler på en rejst syld af kampesten, mens langmurene i øst og vest øverst afsluttes med en kraftig, dobbelt falsgesims. Den fladbuede indgangsdør i nord er an-

Fig. 12. Våbenhusets nordgavl (s. 5340). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The northern end wall of the porch.*

bragt i et spidsbuet spejl. Døren har 1884 mistet sine false, da den blev gjort bredere.[26] I det indre oplyses våbenhuset af et nyere, kvadratisk vindue (1700-tallet?), der står med karm og ramme i træ. Rummet er fra opførelsen blevet udstyret med tre fladbuede, en halv sten dybe murblændinger samt en muret vægbænk i hver langside. Vægbænkene er i nyere tid blevet omtrent halveret i længden på grund af ændringer i rummets indretning. Gavltrekanten, der hæver sig over våbenhusets nordfacade, har en glat gavlkontur og smykkes af to savskifter, hvorimellem en lille blænding med trappestik er anbragt.[27] I blændingen er der indsat en nu tilmuret †glug, der gav lys til våbenhusets loft. Gluggen har formentlig 1855 afløst en ældre lysåbning samme sted.[28]

En skråtafdækket *murpille* i munkesten er opført over en syld af store kampesten vestligst på skibets nordmur (jf. fig. 19). Pillen, der øverst afsluttes med en nordvendt, dobbelt falsgesims, er givetvis middelalderlig og muligvis omtrent samtidig med vestforlængelsen, men dateringen er dog uklar.

†*Niche*(?) (fig. 11). I skibets sydvestre hjørne har hvælvpillen delvist dækket en mindre, tilmuret åbning eller niche af ukendt funktion og datering.

Eftermiddelalderlige ændringer og reparationer. Bortset fra tårnet i vest, opført 1754, har bygningens udseende kun ændret sig beskedent siden senmiddelalderen.

Et højtsiddende †*vindue*, brudt østligst i skibets sydside, er formentlig kommet til i løbet af 1500-tallets sidste del for at give lys til prædikestolen. Vinduet er stort set forsvundet på grund af en nyere åbning samme sted (jf. s. 5344), men det fladbuede stik er bevaret over den nu eksisterende lysåbning.

Tårnet i vest er, som nævnt, opført 1754 (fig. 14). Den pyntelige bygning i 1700-tallets klassicerende formsprog er rejst i små teglsten af Flensborgformat og hviler i øst på skibets vestgavl, mens resten af bygningen står på et i tegl muret, let fremskudt sokkelparti. Alle fire facader er smykket med en bred, fremskudt lisén, hvori vinduer og glamhuller samt vestportalen er anbragt.

Fig. 13. Våbenhusets indre, set mod syd (s. 5340). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The interior of the porch, looking south.*

Fig. 14. Tårnet set fra sydvest (s. 5341). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The tower seen from the south-west.*

Det relativt højtrejste tårnrum, der er forbundet med skibet ved en retkantet dør, har et fladt loft med synligt bjælkelag. En rigt profileret portal i vest giver adgang til tårnrummet. Portalen er i facaden anbragt centreret i et svagt fremspringende parti som under en fronton (fig. 15). En indmuret overligger i sandsten er anbragt over portalåbningen og udstyret med slægten Grüners våben samt en indskrift i kursiverede versaler: »Anno 1754 lod herre Gustavus Gruner til Margaard dette taarn fra grunden opbygge til Guds

Fig. 15. Tårnets indgangsportal (s. 5343). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The entrance to the tower.*

Fig. 16. Tårnets nordvindue (s. 5343). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The north window of the tower room.*

ære og menighedens nytte« (fig. 18). Rummet oplyses fra syd og nord af to ens kurvehankbuede vinduer, der som vestportalen er indsat i et fremskudt, gesimsoverdækket parti (fig. 16).

Der er adgang til tårnets klokkestokværk fra en højtsiddende, fladbuet dør, som står i forbindelse med orgelpulpituret i skibets vestende (jf. s. 5365). Stokværket åbner sig mod syd, nord og vest med et glamhul, udført som retkantet åbning, der i facaden sidder i et fremskudt parti med markerede kragbånd samt slutsten. Det er nu kun det venstre glamhul, der står intakt; den søndre og nordre åbning er blevet udvidet nedefter, således at bunden ligger nogle skifter under den oprindelige sålbænks niveau (jf. fig. 19).

Fig. 17. Tårnets vindfløj (s. 5345). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The tower's weather vane.*

Tårnet, der dækkes af et pyramidetag, er på langmurene øverst afsluttet med en firledet gesims, komponeret med tre false samt en kvart rundstav. Med til tårnets oprindelige udformning hørte formentlig også to †*kviste* i tagets syd- og nordside, der begge blev nedtaget 1886.[12]

Der er ikke mange ældre, skriftlige efterretninger om istandsættelsesarbejder og renoveringer på kirkebygningen. Den ældste beskrivelse stammer fra 1820, hvor det berettes, at kirken efter afsluttet arbejde året forinden står 'smukt istandsat'.[29] I løbet af 1870'erne blev kirkens murværk flere gange repareret og undergik 1883 en større istandsættelse, hvor korgavlens kamtakker blev ommuret, våbenhusets bræddeloft udskiftet, en †murpille på kirkens sydside blev forstærket, hvortil kom en række mindre arbejder på tag og vinduer.[20] 1930 undergik kirken igen en større istandsættelse, hvor hele tagdækningen blev udskiftet, og korgavlens kamtakker (beskrevet som værende udført i cement) blev nedtaget og genopført i tegl.[20] 1977 fandt den seneste større istandsættelse sted, som dog kun i beskedent omfang berørte selve bygningen.[30]

En større †*murpille*, to alen bred, blev 1883 opført en alen vest for det andet vindue i skibets vestlige ende. Pillen blev ført op til skibets gesims og var skråt afdækket med tegl.[28]

Vinduer. Kirken fik 1869 brudt fire nye, omtrent ens vinduesåbninger, der alle er udført med spidsbuet stik og let smigede indre vanger (jf. fig. 7).[20] Alle vinduerne, der har afløst kirkens ældre lysåbninger, står fortsat med deres oprindelige, nygotiske støbejernsrammer.

Gulve. I hele kirken ligger der gule teglklinker på gulvene. Klinkerne er antagelig af lidt forskellig alder; de ældste findes i våbenhuset og tårnrummet, mens belægningen i kor og skib kom til efter renoveringen 1977.[31] Den ældste efterretning om gulvene fortæller 1631, at de er 'meget medtaget og opbrudt'.[32] 1862 beskrives kirkens gulv som lagt med brændte sten, og denne beskrivelse gentages efterfølgende i kilderne.[20]

Tagværkerne er alle i fyr og stammer givetvis fra en af 1800-tallets renoveringer af bygningen. Det middelalderlige tømmer er dog senest forsvundet 1862, hvor hele kirkens tagstol beskrives som værende af fyrretræ.[20]

Fig. 18. Indskrifttavle over tårnets vestportal (s. 5343). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Inscription plaque above the west portal of the tower.*

Fig. 19. Kirken set fra nord. Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The church seen from the north*.

Tagbeklædning. Tagene er hængt med rød vingetegl, der er omlagt 1985.[33] Tagene har været af tegl så langt tilbage, som kilderne rækker. Det ældste vidnesbyrd om dette er fra 1631.[32] 1863 blev der indlagt glassten i korets og skibets tage, der skulle give lys til loftsrummene.[28]

En *vindfløj* i kobber og jern er anbragt over tårnet (fig. 17). Fløjstangen er prydet med en kugle samt en fane og afsluttes øverst af et latinsk kors.

Opvarmning. Et oliefyret luftopvarmningsanlæg er indsat 1963, som udnytter den allerede eksisterende fyrkælder fra 1936.[34] Kirken har kunnet opvarmes siden 1883, hvor præsten skaffede de fornødne midler til at lade en †*kakkelovn* opstille i skibets nordøstre hjørne, mens en skorsten blev ført skråt op under taget med udmunding i skibets østgavl.[26] 1929 var der to †kakkelovne i kirken, hvortil den endnu bevarede skorsten var knyttet (jf. fig. 19).[23] Disse var i brug frem til 1936, hvor der blev udgravet en fyrkælder under våbenhuset til et koksdrevet †*lavtryksdampanlæg*.[13] Dette eksisterede frem til installeringen af det nuværende anlæg.

Der blev 1924 indlagt *elektricitet* i bygningen.[20]

Kirken er hvidkalket ude og inde, men murenes nederste del står udvendig med en sværtet sokkel. Våbenhusets bjælkeloft er malet gråt, mens tårnrummets bjælkeloft står sortmalet. Bygningen omgives til alle sider af en perlegrusbelægning. 1866 blev der etableret et †*fortov* omkring kirken, der 1875 blev beskrevet som uforsvarligt.[20] 1905 var fortovet blevet erstattet af en grusbelægning, som i dag.[11]

Fig. 20. Kalkmalerier på skibets nordvæg, o. 1475 (s. 5346). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Murals on the north wall of the nave, c. 1475*.

KALKMALERIER

Den kalkmalede udsmykning (fig. 20-25) på skibets nordvæg er fra tiden o. 1475 og fremkom under istandsættelsen 1977, hvor den blev afdækket af konservator Robert Smalley.[30] Efterfølgende er udsmykningen istandsat igen 1986 under ledelse af konservator Mogens Larsen.[35] Kalkmalerierne er en rest fra et større billedprogram og viser et udsnit af lidelseshistorien, malet før kirken fik sine hvælv (jf. s. 5340). De bevarede scener bærer præg af omfattende, men diskrete lapninger, og mange detaljer er forsvundet fra udsmykningen (jf. fig. 24-25).

På østre halvdel af *skibets nordvæg* er der bevaret tre scener fra *Passionen*. Scenerne er komponeret til et fortsat, sammenvævet forløb, som dog let lader sig adskille gennem de portrætterede personers orientering. Over og under de tætkomponerede billeder løber spinkle løvranker udført i rødt og, hvad der nu fremstår som gråt (jf. fig. 21).

Den vestre scene på *nordvæggen* viser *Tilfangetagelsen i Getsemane Have* (fig. 21). Man ser her Jesus og Judas i omfavnelse. Den langhårede, skæg-

Fig. 21. Kalkmaleri på skibets nordvæg, o. 1475. Judaskysset og Tilfangetagelsen (s. 5346). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Mural on the northern wall of the nave, c. 1475. The Kiss of Judas and the Capture of Christ.*

Fig. 22. Kalkmaleri på skibets nordvæg, o. 1475. Kristus hos Pilatus (s. 5350). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Mural on the nothern wall of the nave, c.1475. Christ with Pontius Pilate.*

gede Jesus med glorie om hovedet er iklædt en okkerbrun robe og en hvidlig underdragt. Den korthårede Judas, gengivet i profil, bærer en lys robe og en overdimensioneret pung i sit bælte, der skal henlede tankerne på de 30 sølvmønter, han har modtaget for sit forræderi. Jesus og Judas omgives af pansrede soldater med store, tidstypiske kedelhatte; en soldat griber om sit sværd,

Fig. 23. Kalkmaleri på skibets nordvæg, o. 1475. Korsbæringen (s. 5350). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Mural on the north wall of the nave, c. 1475. Christ Carrying the Cross.*

en anden holder et spydlignende stagevåben. Vest for Judaskysset er apostlene Johannes og Paulus vist. Johannes er iklædt okkerbrun robe, samlet med et smalt bælte, og en fornem, grøn kappe med kantbort, lukket ved et cirkulært spænde, der prydes af et firkløverornament. Johannes velsigner en kalk, hans attribut, som han bærer i sin med kappen tildækkede højre hånd. Paulus, stå-

Fig. 24. Den kalkmalede udsmykning, o. 1475, efter afdækning 1977 (s. 5346). Foto Robert Smalley 1977. – *The late Gothic mural decoration after it was uncovered.*

ende øst for Johannes, er gengivet med tonsur og ligeledes iklædt en okkerbrun robe, der er prydet med et hvidt kantebånd ved halsen. Han bærer endvidere en kappe med rejst krave. I hænderne holder han et sværd, hans attribut, som han er ved at trække ud af skeden. Både Johannes og Paulus vender ansigtet bort fra Jesus og ser mod vest, men de hører trods dette givetvis til scenen. Alle figurerne omsluttes af et hegn, udført som brunlig-orange tilspidsede planker eller pæle, der skal illustrere havens afgrænsning.

Den midterste scene på *nordvæggen* viser *Jesus for Pilatus* (fig. 22). Jesus med korsglorie står her klædt i sin røde robe, med hænderne sammenbundet foran livet. Han fremvises af tre pansrede soldater, hvoraf den ene har grebet Jesus om armen. Soldaterne er, som krigerne i Tilfangetagelsen, udført i pladerustning og med kedelhat. Alle i scenen orienterer sig imod den siddende Pilatus, der er anbragt på en pyntet tronstol med lav ryg. Den gråskæggede Pilatus er iklædt en rød robe med orange pyntebånd på ærmernes kant og en statelig hat på hovedet. Med sin ene hånd peger Pilatus på Jesus, mens den anden hviler i hans skød. Bag Pilatus er der stimlet folk sammen, angivet ved to tætstillede ansigter; en yngre mand i grøn dragt med orange krave har ydermere formanende lagt sin hånd på Pilatus. Dette er formentlig sendebuddet fra Pilatus' kone, der advarer ham om ikke at dømme den uskyldige (Matt. 27,19).[36] Bag sendebuddet står en ældre mand med gråt fuldskæg, iført brun robe og hat i samme farve, der muligvis er en af de jødiske lærde, der taler for at dømme Jesus.

Den østre scene på *nordvæggen* viser *Korsbæringen* (fig. 23). Scenens fokus er Jesus, der må bære sit kors til Golgata. Jesus, med glorie og iklædt rød robe, slæber det store korstræ, farvet brunlig-

Fig. 25. Detalje fra den kalkmalede udsmykning, o. 1475, efter afdækning 1977 (s. 5346). Foto Robert Smalley 1977. – *Detail from the late Gothic mural decoration.*

orange, med bøjet hoved. Han hjælpes i sit arbejde af Simon af Kyrene, der iklædt grå hoser, kofte, spidse sko og sort hætte slæber med ulykkelig mine. Med venstre hånd griber han korset, mens den anden fatter om noget, der muligvis er en vandrestok. Scenens omgivelser er fragmentariske, men der er vist flere vidner til korsbæringen; ikke mindst en kvinde med hvidt hovedlin og en lidt højere anbragt mand uden skæg samt en prominent placeret skægget mand øst for Jesus, der står med hat og et bælte eller snoet reb om livet. Yderst mod øst er resterne af en person iklædt mørk, okkerbrun robe. Hvorvidt denne orienterer sig mod korsbæringen eller den næste scene i fortællingen, kan ikke afgøres.

Under den midterste scene, i løvværket, er der anbragt et *indvielseskors*, som står hvidt på grøn baggrund med rødbrun konturstreg og skyggevirkning (jf. fig. 22).

Teknik og farver. Maleriet er udført i farver typisk for sengotikken. I billederne er der således i vid udstrækning brugt brune og røde toner, suppleret med grønt, gråt og sort. Scenerne er malet med skyggevirkning og tydelig konturstreg, hvor det dog ofte kun er den mørke streg, der er bevaret. Malernes arbejde med detaljer såsom ansigter og foldekast er dermed i langt overvejende grad gået tabt.

Værksted, stil og datering. Billedernes stil er, som nævnt, typisk for 1400-tallets sidste del og ligner i høj grad tidens træsnit, der givetvis også har dannet forlæg for udsmykningen. De fleste detaljer er forsvundet fra billederne, men de tilbageblevne ansigter og foldekast i persongalleriets klædedragt vidner om et rutineret værksted, der navnlig udviser sikkerhed i fremstillingen af soldaternes rustninger. Billederne lader sig imidlertid ikke knytte til noget kendt kalkmalerværksted.

Fig. 26. Indre set mod øst. Foto i NM, før 1922. – *Interior looking east.*

INVENTAR

Kirkens ældste inventargenstand er døbefonten, en såkaldt »fabeldyrsfont«, importeret fra Gotland i 1300-tallets anden halvdel. Middelalderligt er også det murede (†)alterbord, hvori der er bevaret et relikviegemme samt et lille krucifiks, der nu indgår i alterprydelsen, men som oprindeligt kan have været enten et alterbords- eller et processionskrucifiks. Dåbsfadet er et typisk Nürnbergfad fra 1500-tallet, men blev først skænket kirken 1702 af kirkeejer Jens Christensen Schouboe.

Den efterreformatoriske nyindretning af kirken blev gennemført i årene omkring 1600. Dette inventar omfatter to alterstager, som kirkeværgerne, sognepræst Niels Muus og Anders Nielsen lod anskaffe 1595,[37] ligesom førstnævnte var involveret i prædikestolens udskiftning 1603. Alterbordspanelerne stammer også fra denne tid, mens et antal bevarede paneler, inklusiv et, der skal have været dateret 1605 eller 1609, måske stammer fra henholdsvis en (†)degne- og en skriftestol. Det forreste stade i søndre blok er indrettet ved genanvendelse af dele fra en eller formentlig snarere to lukkede stole, heraf den, der blev indrettet af Hans Norby i 1615. Fire år senere lod jomfru Maren Norby, der sammen med sine to søstre ejede Uggerslevgård, den ældste klokke støbe hos Berent Bodemann, Lübeck, mens den yngre klokke blev støbt 1653 af Lauritz Jensen, Bellinge, på foranledning af Maren Norbys nevø, Hans Oldeland til Uggerslevgård.

Alterkalken er tilskrevet Simon Matthiesen og stammer formentlig fra 1660'erne; det er imidlertid kun skaftet, der er originalt, idet foden blev fornyet i 1700-tallet og bægret formentlig i 1800-tallet. Fra sidstnævnte århundrede stammer også kirkens pengeblok og to blikpengebøsser samt et altermaleri forestillende Bønnen i Getsemane, der er udført 1863 af Christoffer Faber til en samtidig †altertavle.

Kirkens ældste lysekrone blev anskaffet 1922, stolestaderne er fornyede 1935-36 (arkitekt Axel Jacobsen, Odense), mens både alterskranken og alterprydelsen er tegnet af kgl. bygningsinspektør Ebbe Lehn Petersen ved kirkens restaurering 1977.

Farvesætning. Inventaret står i en overvejende grå farvesætning fra restaureringen 1977;[23] dog er alterbordspanelerne rensede for bemalinger, og prædikestolen står med en bemaling fra 1954 i gråblå og støvet rosa. 1818 havde kirken et 'broget' udseende, hvorfor man

Fig. 27. Indre set mod øst. Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Interior looking east*.

ønskede at male alt træværket,[29] og efterfølgende er det 1862 nævnt, at alt stoleværk stod i både mørk og lys perlefarve samt gult.[20]

Ændringer og istandsættelser. Ifølge en ældre optegnelse skal koret være nyindrettet 1594 på foranledning af sognepræst Niels Muus, mens stolestaderne var udskiftet nogle år forinden og var 'nye', da biskop Jacob Madsen besøgte kirken 1590.[38] Det eneste bevarede vidnesbyrd om fornyelser i starten af 1590'erne er imidlertid de ovennævnte alterstager.

Kirkens senmiddelalderlige skabsaltertavle var i brug indtil 1819-20, da den blev kasseret under den istandsættelse, kirkeejer Constance Henriette Frederikke von Knuth-Gyldensteen lod gennemføre.[29] 1889 blev både alterskranken og kvindestolene ombygget, men tilsyneladende ikke som en del af en større istandsættelse. Kirken er senest hovedistandsat 1977 under ledelse af kgl. bygningsinspektør Ebbe Lehn Petersen.

Alterbord, (fig. 29), middelalderligt, muret af munkesten. Nogle fundamentsten, der ligger i gulvet bag alterbordet, indikerer, at ca. 57 cm af bagsiden er hugget bort. Bagsiden er samtidig den eneste del af bordet, der er synlig (jf. ndf.); denne måler 104×163 cm. I bordpladen blev der først 1892 og siden 1977 konstateret et *relikviegemme* af bly.[39] Gemmet er udført af en plade, der er sammenfoldet til en pakke med målene 5,2×4,2 cm. Det blev åbnet i 1981 og viste sig at indeholde tre røgelseskorn og en knoglestump.[40] Der var ingen indskriftseddel til at angive, hvilken helgen knoglestumpen skulle stamme fra.

Alterbordspanel (fig. 28), 1590/1600, måler 179×74 cm og er 113 cm højt. Det udgøres af et panelværk af fyrretræ, hvis frontpanel omfatter tre arkadefag med kannelerede pilastre og toskanske kapitæler under en høj frise med profileret felt udfyldt af en rombe. Sidepanelerne omfatter lidt mindre end halvandet tilsvarende fag og vidner derved om, at panelerne efterfølgende er blevet tilpasset, givetvis i forbindelse med forandringen af alterbordet (jf. ovf.). At panelværket er ombygget, bevidnes også af, at yderligere to et halvt fag

Fig. 28. Alterbordspanel, 1590/1600 (s. 5353). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Communion table panel, 1590/1600.*

af panelet er opsat på korets østvæg (jf. fig. 29). Dette panelstykke har arkader som på alterbordspanelet, men topfeltet står tomt, og der er bevaret en frise, hvori der med reliefversaler læses: »…n ny sang helgens menighed loffver hannem«.

Udformningen af alterbordet peger mod en datering kort før 1600, idet det er beslægtet med, men enklere end alterbordspanelerne i Korup Kirke fra o. 1590 (s. 2743). Panelerne var skjult under alterklæder indtil 1959,[23] og ved kirkens istandsættelse 1977 blev deres ældre farvelag fjernet, så de nu står i blankt træ.[17] Panelet på bagvæggen har dog en ældre, grå staffering med hvid indskrift.

†*Alterklæder.* 1) Nævnt 1814, et rødt alterklæde.[29] 2) 1819 og 1862 var alterbordet dækket af et sort alterklæde.[41] Det er givetvis dette, der var falmet 1872 og ønskedes fornyet.[26] 3) 1887, af

Fig. 29. Fundamentsten til det middelalderlige alterbord (s. 5353). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Foundation stone for the medieval Communion table.*

silkeplys 'som på prædikestolen', dvs. rødt med sølvgaloner (jf. s. 5362).[26]

†*Alterduge.* 1) 1631 var der behov for en ny alterdug.[32] 2) 1887, anskaffet hos Magasin du Nord, København ('Wessel & Vett').[11] 3) 1896, ligeledes leveret af Magasin du Nord.[11] 4) 1940/45 modtog kirken en alterdug af 'russisk bondearbejde'.[42]

Alterprydelse (fig. 31), tegnet 1977 af arkitekt Ebbe Lehn Petersen og omfattende et forgyldt kors dannet af 2×2 stave, hvorpå der er monteret et senmiddelalderligt *krucifiks,* o. 1500.[17] Krucifikset er 77 cm højt og viser Kristus, der hænger i næsten vandrette arme, hvis fingre er brækket af, og med højre fod lagt ind over venstre, så de er fæstnet med samme nagle. Hans hoved hælder mod højre skulder, og håret er sirligt snoet under den flettede tornekrone. Både øjne og mund er let åbne. Kroppen er mager med tydelig afteg-ning af talje og ribben, og lændeklædet hænger på hofterne med midt- og sidesnip. Korstræet er nyere og har afrundede ender. Kristus har mørk karnation og brunt hår, lændeklædet er hvidt, og både tornekronen og korstræet er grønt. Krucifikset hang indtil 1977 på triumfvæggen, men figurens mål taler snarere for, at den stammer fra et alterbords- eller processionskrucifiks.

†*Altertavler.* 1) En senmiddelalderlig skabsaltertavle, nævnt 1590, som forestillende Korsfæstelsen med apostlene på fløjene.[18]

2) (Jf. fig. 26), 1820, en altertavle udført ved kirkens istandsættelse 1819-20,[29] der rummede et maleri af Bønnen i Getsemane.[43] Tavlen svarede til Grindløse Kirkes (Skam Hrd.). Efter tavlens opsætning i kirken udtrykte provsten ønske om, at 'den maler, der har forfærdiget' billedet, måtte tilrette det under kirkeejer, lensgrevinde Constance Henriette Frederikke von Knuth-Gyldensteens opsyn.[29] Denne omarbejdning af billedet forklarer måske, hvorfor det ifølge Engelstoft var dateret 1823.[43]

Fig. 30. Korets indre set mod øst. Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Interior of the chancel looking east.*

Fig. 31. Alterprydelse, 1977, med genanvendelse af et senmiddelalderligt krucifiks (s. 5355). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Altar decoration, 1977, with reproduction of a late medieval crucifix*.

3) (Jf. fig. 26), skænket 1863 af kirkeejer Johan Hartvig Ernst, lensgreve Bernstorff-Gyldensteen.[28] Tavlens storfelt havde en bred og glat ramme og blev flankeret af slanke søjler, der hvilede på et fremskudt postament. Gesimsen var svunget og bar et højt topstykke med rocaillesvunget profil. I topstykket var monteret et krucifiks, og i postamentfeltet var med fraktur citeret Joh. 1,29: »Se det Guds Lam som bærer Verdens Synd!«.

Tavlens bevarede *altermaleri* (fig. 32) er udført af Christoffer Faber, Odense, og forestiller Bønnen i Getsemane.[43] Det er malet i olie på lærred, måler 140×125 cm og viser Kristus knælende med venstre hånd på sit bryst, højre hånd rakt frem i en talende gestus og et vemodigt ansigtsudtryk. Aftenmørket har lagt sig over det klipperige landskab, men i baggrunden kan man ane de sovende disciple til venstre og Judas, der leder

Fig. 32. Altermaleri, Bønnen i Getsemane Have, udført 1863 af Christoffer Faber, Odense (s. 5356). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Altar painting, the Agony in the Garden, 1863, by Christoffer Faber, Odense.*

soldaterne ind i haven til højre. Maleriet blev restaureret 1978 af konservator Jens Johansen,[44] og det er nu ophængt i skibets vestende.

Christoffer Faber var en af 1800-tallets mest produktive fynske kirkekunstnere (jf. f.eks. kirkerne i Kerteminde, s. 1952, Rynkeby, s 4441, og Østrup, s. 4969). Hans værker fik almindeligvis pæne ord med på vejen fra biskop Engelstoft, som kendte Christoffer Fabers arbejder godt. Om Uggerslevbilledet noterede biskoppen imidlertid blot: 'Nu 1865 ny altertavle af Faber i smuk ny opstalt', givetvis fordi han var mest optaget af, at den altertavle, han 14 år tidligere havde kaldt 'ussel', var blevet udskiftet. Alligevel er Engelstofts oplysning vigtig, fordi den giver sikker dokumentation for, at det usignerede billede er malet af Christoffer Faber.

Alterkalk, (jf. fig. 33), 1660'erne og tilskrevet Odenseguldsmeden Simon Matthiesen, men formentlig forandret i 1700-tallets første halvdel (jf. ndf.).[45] Kalken er 20,5 cm høj og har en sekskantet fod, der prydes af både et monteret krucifiks og af Gustav Grüners indgraverede våbenskjold.[46] Midtleddet er fladovalt med seks bosser, hvorpå der med versaler står »IHESVS«. Over og under bosserne er drevede, riflede blade. Kalkens bæger har høje, næsten rette sider og en profileret mundingskant.

Fig. 33. Altersæt udført i 1660'erne og tilskrevet Simon Matthiesen, Odense (s. 5357-58). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Altar set made in the 1660s and attributed to Simon Matthiesen, Odense.*

Midtleddet er så nøje overensstemmende med dem, der kendes fra Simon Matthiesens alterkalke fra 1660'erne, at Uggerslevkalken må antages udført af denne guldsmed. Imidlertid afviger den sekskantede fod fra Simon Matthiesens almindelige type, og da den endvidere bærer Gustav Grüners våbenskjold, må man gå ud fra, at foden er fornyet, mens Grüner ejede kirken 1725-63.[47] Det høje bæger er fornyet efterfølgende, sikkert i 1800-tallet.

Fig. 34. Alterkande, 1887 (s. 5358). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Altar jug, 1887.*

Disken (jf. fig. 33) måler 14,5 cm i tværmål og er prydet af et hjulkors på fanen. Ligesom kalken er den ustemplet, men må formodes at være samtidig med denne.

†*Altersæt,* nævnt 1590 af biskop Jacob Madsen som værende uforgyldt.[18] Sættet blev solgt 1611.[19]

En †*oblatæske* fra 1873[28] er omtalt 1971 som værende af porcelæn.[20]

†*Sygesæt,* nævnt 1862, af sølv.[20]

Alterkande (fig. 34), 1887, af tin, udført af Arendal Høy.[11] Kanden er 23 cm høj med bredbundet korpus, høj hals, der går over i en hældetud, og en markant hank. Lågets knop er brækket af. Under bunden er stemplet »Arendal Høy«. Kanden er muligvis overgået til at være dåbskande, eftersom

man 1916 anførte, at alterkanden var af porcelæn (dvs. †nr. 2).

†*Alterkander.* 1) Anskaffet 1845. Den er 1862 beskrevet som udført af en 'komposition' (metal?) og sortlakeret med forgyldt kors.[20] 2) Anskaffet 1884 fra »Bing« (Bing & Grøndahl).[11] Kanden var af den velkendte type med guldkors på et formentlig sort korpus.

†*Skummeske,* nævnt 1916, af sølv.[20]

Alterstager (fig. 35), 1595. De 39 cm høje stager har en svagt kuplet fod smykket med indgraverede ringe og versalindskriften: »Her Niels Mvs oc Anders Nielsen Kerke værge 1595« med henvisning til kirkens sognepræst og kirkeværge. Skaftet er cylindrisk med tre fladovale led og yderligere indgraverede ringe; lyseskålen spejler foden. Stagerne var tilsyneladende fjernet fra kirken under synet 1631, eftersom det blev noteret, at kirken manglede alterstager.[32]

†*Messehagler.* 1) Nævnt 1590 som værende af blåt fløjl.[18] 2) 1631 var der behov for en ny messehagel.[32] 3) 1853 noterede biskop Engelstoft med en vis overraskelse, at kirkens messehagel 'endnu' var blå.[43] 4) 1890, med kors og kanter i guldbrokade, 'som i Grindløse',[26] og leveret af Magasin du Nord.[11]

Fig. 35. Alterstager, 1595 (s. 5359). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Altar candlesticks, 1595.*

Fig. 36. Dåbsfad fra 1500-tallet og skænket 1702 af kirkeejer Jens Christensen Schouboe til Margård (s. 5360). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Baptismal dish from the 1500s, donated in 1702 by church owner Jens Christensen Schouboe of Margård.*

Alterskranke (jf. fig. 27, 30), 1977, tegnet af Ebbe Lehn Petersen i forbindelse med kirkens istandsættelse.[17] Skranken er udført som en halvrund, let konstruktion med balustre og håndliste af sortmalet fladjern. Knæfaldet er polstret og betrukket med olivengrønt uld. Den ældre †*alterskranke*, fra 1820, havde balustre udført som tætstillede, udsavede arkader, og dens knæfald var 1862 betrukket med sort skind.[20] En tilsvarende skranke blev opsat i Melby Kirke (Skovby Hrd.). Ombygget 1889, så den 'ikke gik længere end i flugt med alteret'.[26] 1928 ønskedes den ombetrukket med rødt plys efter tilbud fra sadelmagermester Hansen i Kappendrup.[20]

Døbefont (fig. 37), 1350/1400, et importarbejde af gotlandsk kalksten.[48] Fonten er 91 cm høj og har en keglestubformet fod, der via en vulst leder over i et omtrent cylindrisk skaft. Kummen er ottekantet, 77 cm i diameter, og udsmykket med relieffer af løver, haner (basilisker?) og en enkelt dobbeltørn. Mellem disse dyr er der på kummens hjørner skåret vrængemasker. Fonten hører

til den gruppe af importerede fonte, Mackeprang betegnede »Fabeldyrsfontene«, og som kendes fra alle egne af landet.[49] Således er kummens udsmykning beslægtet med fontene i Birket (*DK Maribo* s. 645), Træden (*DK Aarhus*, s. 4089) og Ølst (Randers Amt). 1590 stod fonten i koret,[18] og den har formentlig stået dér helt frem til 1877, hvor det blev præciseret, at fonten stod i korets midte (vel forrest i koret), men at man ønskede den flyttet ned foran 'fruentimmerstolene' i skibets nordøsthjørne.[26] Her står døbefonten fortsat. 1885 blev den afrenset for ældre påmalinger.[26]

Dåbsfad (fig. 36), 1500-tallet, men skænket 1702 af kirkeejer og borgmester i Odense Jens Christensen Schouboe til Margård.[11] Et Nürnbergfad, 55 cm i diameter, med en drevet roset i bundens centrum, som omkranses af et indskriftbånd med en næsten helt udpudset minuskelindskrift. Rundt om indskriften løber en stemplet blomsterbort. Også på fanen er der stemplede småmønstre, her i to rækker, samt en indgraveret versalindskrift: »Aar 1702 er dette givet af Jens Christensøn til Margaard og patron til kirken«. Som så mange andre Nürnbergfade var det altså i sekulært eje i en længere periode, inden det blev skænket til kirken.

Fig. 37. Døbefont, romansk (s. 5359). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Font, Romanesque.*

En †*dåbskande* blev anskaffet 1867;[28] den blev ønsket udskiftet 1884.[20]

Prædikestol (fig. 38-40), 1603, omfattende fire arkadefag, der indrammes af hjørnefremspring med hver tre søjler; sekundær opgang.

Arkadefagenes pilastre er kannelerede med et højt prydbælte og toskansk kapitæl, og arkadebuen er udført med kvadermønster. I sviklerne er der skåret rosetter, mens arkadefeltet udfyldes af et akantus- og palmetteornament med skjold, hvori er skåret henholdsvis »NPS«, »Her Nis Mvs«, »MNS« og »1603« med henvisning til sognepræsten, Hr. Niels Muus, og de to kirkeværger i 1603, Niels Persen og Mads Nielsen.[50] På de treleddede hjørnefremspring står kannelerede søjler med rosetteudsmykkede prydbælter og korintiske kapitæler.

Arkaderne hviler på et højt postament, hvis fremspring er udsmykket med beslagværksreliefer. I postamentfelterne læses karvskårede, latinske bibelcitater: »Non veni vocare/ ivstos sed pecca/ tores: Matth: 9« (fig. 39) (Jeg er ikke kommet for at kalde retfærdige, men syndere, Matt. 9,13); »Nolo mortem/ peccatoris sed vt/ convevtatvr(!) im/ pivs: Ezech: 33:« (Jeg ønsker ikke den uretfærdiges død, men tværtimod at den uretfærdige vender sig om fra sin vej, Ez. 33,11); og »Omnis gloria/ dei et omnis salvs/ hominvm« (Hele Guds ære og hele menneskenes frelse).[51] Frisen er udformet som postamentet med indskrifterne: »(Sic) devs dilexit mv/ ndvm: vt vnigenitvm/ filivm svvm. Ioh 3:« (fig. 39) (For således elskede Gud verden, at han (gav) sin enbårne søn, Joh. 3,16); »Ecce agnus dei qvi/ tollit peccata mvndi/ Iohamnm(!) 1« (Se, dér er Guds lam, som bærer verdens synd, Joh. 1,29); »Inqvit Christvs ego/ svm via veritas et vita. Ioha: 14.« (Jesus sagde: Jeg er vejen og sandheden og livet, Joh. 14,6); »Ivstvs in fide sva/ vivet: Abac: 2« (Den retfærdige skal leve i sin tro, Hab. 2,4). Kurven afsluttes foroven af en kraftig håndliste og forneden af en lille underbaldakin med hængekugle. Opgangen løber langs triumfvæggen, med et simpelt fyldingspanel mod både væggen og kurven.

Fig. 38. Prædikestol, 1603 (s. 5360). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Pulpit, 1603*.

Farvesætningen stammer fra 1954 (konservator Ernst Trier, Nationalmuseet) og domineres af gråblå og støvet rosa med detaljer i lysegrå og guld.[52] Opgangen er malet i samme grå farve som stolestaderne.

Prædikestolen blev istandsat 1809, da den hældede mere end 2½ tomme og måtte genoprettes,[26] og senest ved ombygningen af opgangen efter 1972.[23] Forandringerne er blandt andet synlige ved, at et stykke træ med et beslagværksrelief er genanvendt som afstandsstykke mellem triumfbuen og opgangen. Desuden tyder det manglende ord, »Sic«, i første frisefelts bibelcitat (jf. ovf.) på, at opgangen ikke oprindeligt har været monteret på kurven på den måde, den er nu.

Stolens udformning med rektangulære, treleddede hjørnefremspring, flittig brug af beslagværksornamentik, høje postamenter og friser samt til dels bladornamenterede arkader er typisk for den fynske renæssancestil fra tiden o. 1600.

Fig. 39. Prædikestolens første fag (s. 5360). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The first section of the pulpit.*

Særlig synes den at ligge nær Norup Kirkes prædikestol (1590'erne, s. 4821).

†*Prædikestol,* nævnt 1590 som opsat i skibets sydøstlige hjørne.[18] Når Hans de Hofman i 1760 anførte, at prædikestolen i Uggerslev Kirke var skænket 1584 af Ole Friis,[53] må det være en oplysning, der vedrører en anden kirke, eftersom Uggerslevs prædikestol er dateret 1603 (jf. ovf.).

†*Prædikestolsbeklædning,* nævnt 1883, da man ønskede at forny den med en af rødt plys og sølvbrokade.[26]

Stolestader (jf. fig. 10, 27), 1935-36, tegnet af arkitekt Axel Jacobsen, Odense.[54] Gavlene er 109 cm høje og udformede som koblede, glatte pilastre, der afsluttes af en frise, som er inddelt i seks højrektangulære felter. Ryglænene består af en bred planke, der er åben mod sædet og udført med vandrette, fordybede linjer, som var den sammensat af flere brædder. Stolene står i en lysegrå staffering med mørkegrå bund for gavlenes pilastre og detaljer i vinrødt.

†*Stolestader.* 1) Omtalt 1590 af biskop Jacob Madsen som nye.[18] I mandsstolene udgjorde et smalt bræt ryglænet, mens kvindestolene 1818 er omtalt som regulære bænke uden ryglæn.[29] De tre forreste stole i hver blok havde låger.[20] 1631 var stolene omtalt som værende i dårlig stand, og dette var et jævnligt forekommende fænomen ('har altid været forrådnende og slet fordærvede i stykker').[32]

2) (Jf. fig. 26), indrettet 1819-20 under Constance Gyldensteens hovedistandsættelse af kirken. Med gavle udsavede som pilastre med høje postamenter og friser. 1823 omfattede de to stoleblokke i alt 41 stolestader.[11] 1889 tilføjes kvindestolene lister 'som på mandfolkesiden'.[20] Ryglænene blev ombygget 1895, men også derefter var ryglænet blot en smal planke (jf. fig. 26).[28] Kirkeejer Hugo Kuno Georg lensgreve Bernstorff-Gyldensteen, lod 1904 stolene restaurere og nymale, måske for at imødegå kirkesynets ønske om helt at forny stolene.[19] Stolene svarer til dem, Constance Gyldensteen lod indsætte i flere af sine 12 kirker i 1810'erne og 1820'erne, eksempelvis Nørre Højrup Kirke (Skam Hrd.).

Lukket stol (fig. 41), 1615, indrettet af Hans Norby. Stolen har gavle, hvori der er snittet arkader af lidt varierende udformning. Den østligste har pilastre og baser med beslagværksornamentik og arkade med dukatmønster og en indskrift i reliefversaler i frisen: »Hans Norby Anno 1615 al min trøst haab oc (…)«, der er delvist beskåret langs højre kant. Den venstre gavl er enklere, idet pilastrene er kannelerede og står på glatte baser, mens buen er prydet med en tovsnoning. I frisen læses: »haver lovet oc til-/ sagt vor klæde f(…)«. Lågen har en profileret fylding med en reliefskåret arkade som førstnævnte gavl.

I stolen indgår også en frise fra et front- eller bagpanel, som nu er stykket sammen med et nyere, ganske enkelt rygpanel. I frisen er skåret bibelcitatet: »(Her)ren er nær hos alle dem som kalde

Fig. 40. Prædikestolens fjerde fag (s. 5360). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *The pulpit's fourth section*.

paa hanem alvorlig hand giør det som de Gvdfryctige begere oc hør d(eres) skr(ig)« (Sl. 145,18-19). Indskriften er kendetegnet ved dels brugen af åbne 'D'er, dels den udbredte brug af ligaturer. Selvom kun sidstnævnte går igen på gavlene, er sammenfaldet så betydeligt, at de to kan knyttes sammen. Deres varierende udformninger og usammenhængende indskrifter tyder på, at gavlene stammer fra hver sin herskabsstol, rimeligvis Hans Nordbys stol i mandsrækken og dens modstykke i kvindesiden (jf. ndf.). Fotografier fra det tidligste 1900-tal (fig. 26) viser, at gavlene oprindeligt har været noget højere, ligesom også lågen er blevet beskåret både foroven og forneden.

En (†)*lukket stol* var indtil stolestadernes fornyelse 1935-36 indrettet forrest i den nordre stoleblok ved genanvendelse af en række paneler fra 1605/09 (jf. ndf.).[43] Stolen er nævnt første gang 1853, da biskop Engelstoft visiterede kirken og noterede, at 'en del panel' med indskrifter fra Bibelen nu indgik i den næstøverste kvindestol.[43] Et fotografi fra det tidligste 1900-tal viser dog, at der snarere var tale om, at panelerne blandt andet tjente som den forreste stols ryglæn (jf. panel nr. 2 samt fig. 26).

(†)*Degne- og præstestole*. 1) En lille †*degnestol* er nævnt 1590.[18] Formentlig udskiftet kort efter 1600 (jf. nr. 2).

2) (Fig. 20-21, 42), 1605/09. Tre forskellige fyldingspaneler, der nu er opsat henholdsvis på skibets nordvæg, på den nordre del af triumfvæggen og indgår i den forreste stol i søndre blok. Da biskop Engelstoft 1853 omtalte disse paneler, indgik de i en lukket stol i kvinderækken (jf. ovf.). Han formodede, at de oprindeligt stammede fra koret, og det er overvejende sandsynligt, at de helt eller delvist har indgået i korets skriftestole. Under sit besøg anførte biskop Engelstoft endvidere, at den ene stol var dateret 1605 eller 1609 (jf. ndf.). Stolenes indskrifter har da også flere ligheder med dem på Hans Norbys herskabsstol fra 1615, og særligt udformningen af y'erne kunne tyde på, at de er udført i samme værksted. Følgende paneler er bevarede:

A) (Fig. 41, 21), et panel med fire fyldinger, hvori er skåret arkader svarende til den på degnestolens vestre gavl (fig. 41). I frisen herover læses med reliefversaler: »(S)andelige siger ieg eder hvad I bede min fader i mit navn det skulle I faa Ioans i det 16: ar 16[05/09]« (Joh. 16,23). Som nævnt blev det bortskårede årstal læst af biskop Engelstoft som enten 1605 eller 1609, men senest i det tidlige 1900-tal var de to sidste cifre skåret bort; på det tidspunkt og indtil stolestadernes fornyelse 1935-36 tjente panelet som rygpanel i den lukkede stol forrest i kvinderækken (fig. 26). Nu er det opsat på nordvæggen i skibets første fag fra øst.

B) (Fig. 20), et panel med fire glatte fyldinger under en smal frise og afsluttet af en håndliste med tandsnit derunder. I frisen er følgende anført med reliefversaler: »Kommer til mig alle I som

Fig. 41. Herskabsstol, indrettet 1615 af Hans Norby (s. 5362). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Chair, installed in 1615 at the behest of Hans Norby.*

arbeyde oc ere besvarede Ieg vil veder qvege eder alle« (Mat. 11,28; jf. nr. 3 ndf.). Opsat på nordvæggen i skibets første fag fra øst.

C) Knap to fag af et panelværk som forrige. Friseindskriften rummer brudstykker af to indskrifter: »… Math. Salig er den man som frøycter Her(ren)« (Sal. 112,1). Panelet, hvis indskrift kan være sammenhængende med nr. 2, er opsat på den nordre del af triumfvæggen.

En †*brudestol* er nævnt 1631 som helt forrådnet.[32]

Pengeblok, 1800-tallet. Den 91 cm høje blok er udført som en rektangulær piedestal, 23×25 cm og 93 cm høj. På blokkens front sidder den oprindelige låsekasse, mens det smalle indkast, af jern, er placeret midt på oversiden. Tavlen står i egetræsådring og er placeret bag stolestaderne ved kirkens vestdør.

Pengetavle (jf. fig. 43), nævnt 1823 som 'gammel'.[11] Den 90 cm lange tavle består af en enkel, rektangulær æske, 19×13 cm, monteret på et drejet håndtag. Den sortmalede pengetavle er ophængt i skibet ved kirkedøren.

Pengebøsser (jf. fig. 43), 1800-tallet, af blik. De to pengebøsser er ovale, 15 cm høje, og sorte med næsten bortslidte, malede indskrifter: »Fattig Bøsse«.

Dørfløj, ydre. En brædddedør af fyr fra 1800-tallet med oprindelig låsekasse; grålmalet. Fløjen sidder i kirkens yderdør.

Orgel (jf. fig. 44) 1971, med fem stemmer, ét manual. Bygget af Th. Frobenius & Sønner, Kgs. Lyngby og Horsens. Disposition (C-g^3): Gedakt 8', Principal 4', Rørfløjte 4', Gemshorn 2', Oktav 1' Typeorgel, model 'Gøteborg'. Orglet er opsat på et *pulpitur* fra 1906, der blev bygget i skibets vestende til kirkens forrige orgel (jf. ndf.). Det blev bekostet af Hugo Kuno Georg lensgreve Bernstorff-Gyldensteen.[11] Trappen er ombygget 2007.[17]

†*Orgel*. 1906,[11] med fire stemmer, ét manual. Bygget af Roerslev Margaard Pianoforte- og Orgelfabrik, Nørre Aaby.[55] Disposition: Principal 8', Gedakt 8', Salicional 8', Fløjte 4'. Pneumatisk-mekanisk aktion.[56] Placeret i kirkens vestende på et samtidigt pulpitur tegnet af orgelbyggeren (jf. ovf). Ifølge den bevarede sølvplakette (jf. fig. 49), der oprindeligt var ophængt på orglet, blev orglet skænket af gårdmand Jørgen Hansen og hustru Ane J. Jensen til minde om deres eneste, afdøde datter Hansine. Plaketten, der nu er indsat i samme ramme som en mindekrans over giverne (jf. s. 5369), har indskrift i skriveskrift: »1906/ gav Gaardmand Jørgen Hansen og Hustru/ Ane f: Jensen dette Orgel til/ Uggerslev Menighed, den til Glæde Gud/ til Ære, som Minde om dem og deres/ eneste, afdøde Datter Hansine./ Indviet 11de November.«

Fig. 42. Panel A fra degne- eller præstestol nr. 2, 1605/09 (s. 5363). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Panel A from parish clerk or vicar's chair no. 2, 1605/09.*

Fig. 43. Pengebøsser fra 1800-tallet (s. 5364), og pengetavle, nævnt 1823, (s. 5364). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Money boxes from the 1800s and collection plate, mentioned in 1823.*

Salmenummertavler, o. 1950, de tre rektangulære tavler, 79×55 cm, er gråmalede og udført til hængetal. En mindre tavle, 51×55 cm, tjener til »Daab« og »Nadver«.

†*Salmenummertavler*. 1) Nævnt 1814, fire styk.[29] 2) O. 1850, fire tavler udført i nygotisk stil med spidsbuet topstykke, sortmalede og udført til at

skrive salmenumrene med kridt (jf. fig. 26).[20] De fire tavler blev suppleret med yderligere en i 1896,[57] og 1923 blev de forandret til hængetal.[23]

†*Skulptur,* nævnt i et udateret håndskrift fra 1717/73, som et 'stort træbillede' forestillende Uggerslevgård, der stod i kirken.[58]

Lysekroner. 1) 1922, med 3×6 s-svungne arme udgående fra et balusterskaft med riflet hængekugle og kronet af en dobbeltørn.[19] Ophængt i koret. 2) Nyere, med 2×6 s-svungne arme på et balusterskaft med midtdelt hængekugle. Ophængt i skibets andet fag.

Klokker. 1) (Fig. 45), 1619, støbt af Berent Bodemann, Lübeck, og skænket af jomfru Maren Norby (jf. †klokkestabel, s. 5336), og †gravkrypt, s. 5369); 86 cm i diameter.[59] Om halsen løber en indskrift i reliefversaler mellem to brede æselrygprofiler: »Berent Bodeman gvs mich zv Lvbeck 1619. Si devs pro nobis qwis contra nos« (… Hvis Gud er med os, hvem er så imod os?). Over indskriften er en rigt detaljeret bladfrise, og under den hænger en akantusbort. På klokkelegemet er tilsvarende en indskrift i seks linjer: »Haffver iomfr Marrenn Norby thil/ Wggersleff gaard ladet denne kloche/ støbe til gvdtz aere wor neste till/ thrøst och glede oc gieffven den thill/ hinndis soggennkirche Wggersleff/ Marrenn Norby anno 1619«. Over indskriften ses to hjelmprydede våbenskjolde, til venstre for Norby med initialerne »M(aren) N(orbys) F(ædrene)« og til højre for Oldeland med initialerne »M(aren) N(orbys) M(ødrene)«. 1761 klagede sognemændene over, at klokkerne hang for lavt i tårnet, så man ikke kunne høre dem.[60] Den 'ene' klokke blev nedtaget og restaureret 1864.[28] Bodemann støbte flere klokker til danske kirker i perioden 1613-33 og var navnlig meget brugt på Fyn. Således er hans klokker bevaret i både

Fig. 44. Indre set mod vest. Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Interior looking west.*

Fig. 45-46. Klokker. 45. Nr. 1, støbt 1619 af Berent Bodemann, Lübeck, og skænket af jomfru Maren Norby (s. 5366). 46. Nr. 2, støbt 1653 af Lauritz Jensen, Bellinge, og skænket af Hans Oldeland (s. 5367). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Bells. 45. No. 1, cast in 1619 by Berent Bodemann, Lübeck, and donated by Miss Maren Norby. 46. No. 2, cast in 1653 by Lauritz Jensen, Bellinge, and donated by Hans Oldeland.*

Nørre Lyndelse (1623, s. 3965), Udby (1615, Vends Hrd.) og Turup (1622, Båg Hrd.), ligesom han støbte Odense Domkirkes døbefont (s. 569) og et par alterstager til Allerup Kirke (s. 3635). Klokken er ophængt i det nordre glamhul.

2) (Fig. 46), 1653, støbt af Lauritz Jensen, Bellinge, og skænket af Hans Oldeland; 72 cm i diameter. Om halsen løber reliefindskriften i de øvre af tre bladbortsindrammede bånd: »Las Iensen Odense« samt initialerne »H(ans) O(ldelands) F(ædrene)« og »H(ans) O(ldelands) M(ødrene)«, som er placeret over to kronede våbenskjolde for Oldeland og Gyldenstjerne på klokkens legeme. Under våbenerne er en giverindskrift i reliefversaler: »Anno 1653 hafver er-/ lig oc vel byrdig mand/ Hans Oldeland til wgsl-/ øfgard paa sin bekostning/ ladet denne klocke omstø-/ be oc de(n) forbedrit med et hatf (sic)/ skif pvnd«. Klokken er altså delvist støbt af kirkens ældre klokke (jf. ndf.). Ophængt i det søndre glamhul.

Uggerslevklokken er sammen med Marslevklokken (s. 4351) den yngste af de seks klokker, Lauritz Jensen støbte i perioden 1640-53, alle til fynske kirker. De øvrige er: Gamborg (1640, Vends Hrd.), Brudager (1641, Svendborg Amt), Helligåndskirken, Faaborg (1646, *DK Svendborg* 789) og Nørre Lyndelse (1648, s. 3966).[61]

†*Klokke,* nævnt 1590 som ophængt i en †klokkestabel på kirkegården (jf. fig. 52).[18] Det er givetvis denne klokke, der blev omstøbt 1653 (jf. ovf.).

Fig. 47. Gravsten nr. 1, 1705(?), over Karen Hansdatter (s. 5368). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Gravestone no. 1, 1705(?), for Karen Hansdatter.*

GRAVMINDER

Kirkens gravminder omfatter to gravsten, den ene fra 1705(?) over barnet Karen Hansdatter, den anden en ganske rigt udsmykket sten fra 1800 over Anna Møller samt to mindekranse af sølv fra 1896-1911 over lærer Iver Johan Ryberg Wiibroe og over Jørgen samt Ane Hansen.

Gravsten. 1) (Fig. 47) 1705(?), over Karen Hansdatter, †170(5), seks år gammel.

Sort kalksten, 53×53 cm, med indskrift i indhuggede versaler: »Her under huiler/ Hans Ericksens datter/ Ad Ottense Karen Hansdater som døde/ i Udersløf præstegaard/ 170(5) i hendis siette aar/ Gud gifue hende med alle/ Guds udualde en glæ-/ delig opstandelse«. Nedfældet i gulvet østligst i skibets midtergang.

2) (Fig. 48), 1800, over madame Anna Møller, f. Hansen, †6. sept. 1800.

Sandsten, 170×98 cm, en skriftsten, hvis øvre venstre hjørne er brækket af. Personalia er anført med versaler og skriveskrift i et centralt tekstfelt med hjørneindsnit: »Herunder Gemmes/ det dødelige af/ den i livet welædle/ Madame Anna Møller/ Født Hansen/ j Weilemølle den 1te januarii 1756/ indgaaet i ægteskab/ med forpagter/ Henrich Møller paa Uggerslefgaard/ den 21 iuni 1777/ under langvarig sygdomst(ræ)ngsler/ bl(e)v hun draget til Kristum/ ved hvem/ hun overvant i døden/ den 6te september 1800./ Nu beskuer hun ham/ som hendes troehe her (sic)/ saa længselfuld attraaede«. Over indskriften er et relief af et timeglas og under den et af et kranium liggende på krydsede knogler. I hjørnerne er relieffer af engle. Stenen er stillet op ad tårnrummets sydvæg.

†*Mindetavle.* Nævnt 1706 som en »effegies«, altså en afbildning af afdøde, og med påskriften »S. Nicolaus ora pro nobis« (Skt. Nikolaj, bed for os).[59]

Fig. 48. Gravsten nr. 2, 1800, over madame Anna Møller, f. Hansen (s. 5368). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Gravestone no. 2, 1800, for Anna Møller, née Hansen.*

Fig. 49. Mindekrans nr. 2, 1911, over Jørgen og Ane Hansen (s. 5369), samt sølvplakette fra †orgel (s. 5365). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Memorial wreath no. 2, 1911, for Jørgen and Ane Hansen.*

Mindekranse. 1) 1896, over lærer Iver Johan Ryberg Wiibroe, begr. 28. dec. 1896. En egekrans af sølv, med skjoldformet indskriftplade, hvorpå der med skriveskrift er indgraveret: »Taknemmelig Minde/ om/ Lærer J. R. Wiibroe/ fra/ Beboerne i Uggerslev/ Sogn.« Kransen er monteret i en egetræsramme, 64×55 cm, og var oprindeligt opsat på skibets nordvæg.[42] Nu i tårnrummet.

2) (Fig. 49) 1911, over Jørgen og Ane Hansen (jf. †orgel ovf.). En egekrans af sølv med skjoldformet indskriftplade, hvor der med fraktur står: »En Tak til Gaardeier/ Jørgen Hansen og Hustrue/ for Orgelet/ af Beboerne i Uggerslev Sogn/ 1911«. Kransen er monteret i en egetræsramme, 52×47 cm, hvori også sølvplaketten fra orglet nu er placeret. Opsat i tårnrummet.

En †*gravkrypt,* 1600-tallets første årtier, indrettet af jomfru Maren Norby (jf. klokke).[59] Ifølge en opmåling af arkitekt Axel Jacobsen, der forestod kirkens restaurering 1936, lå den under koret, med nedgang under triumfbuen og et nordvendt vindue (jf. fig. 9).

Begravede: Maren Norby, begr. e. 1625; løjtnant Jacob Grubbe, †1676.[59]

Kirkegårdsmonumenter. 1) (fig. 50), over Iohanne Iacobine Matzen, f. Zeuthen, †□ september 1828 på Uggerslevgård, 26 år gammel, samt barnet Niels Matzen, †11. august 1828, i sit andet år.

Sandsten, 140×48 cm. En cippus med bred trekantgavl og indfældet marmortavle, hvori er hugget personalia i sortmalede versaler; indskriften afsluttes med ordene: »De ere ikke tabt/ men kuns gaaede for(u)d«. Opstillet sydøst for tårnet.

2) (Fig. 51), 1840, over barnet Iens Frederik Balslev, ⋆1. febr. 1834 i Uggerslev, †22. marts 1834, samt »den troefaste og fromme Hustrue/ kjærlige og omhyggelige Moder«, Martine Henriette Balslev, født Boesen, ⋆1. marts 1808 i Vigerslev, †18. juli 1840 i Uggerslev.

Støbejernskors, 116 cm højt, med liljeformede ender. Personalia er anført med relieffraktur (egennavne i versaler) på en tavle ved korsets fod. Opstillet syd for skibet.

Fig. 50. Kirkegårdsmonument nr. 1, 1840, over Johanne Jacobine Matzen, f. Zeuthen (s. 5369). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Churchyard monument no. 1, 1840, for Johanne Jacobine Matzen, née Zeuthen .*

Fig. 51. Kirkegårdsmonument nr. 2, 1840, over Martine Henriette Balslev, †1840, og hendes barn, Jens Frederik Balslev, †1834 (s. 5369). Foto Arnold Mikkelsen 2019. – *Churchyard monument no. 2, 1840, for Martine Henriette Balslev, †1840, and her child, Jens Frederik Balslev, †1834.*

KILDER OG HENVISNINGER

Nedenfor er anført en oversigt over arkivalier eller utrykte kilder anvendt i beskrivelsen af Uggerslev Kirke. For en oversigt over arkivalier og litteratur samt forkortelser anvendt i Odense Amt i almindelighed jf. også s. 52-54 samt 56-59. Henvisninger til *Danmarks Kirker,* Kbh. 1933- er angivet som *DK*, efterfulgt af betegnelsen på det pågældende amt; referencer inden for Odense Amt har dog kun sideangivelse.

Arkivalier. *Rigsarkivet, Odense* (RAO). *Bispearkivet*. Synsforretninger og andre indberetninger 1631-1703 (med uddrag af regnskaber 1631-35), 1718-35 (*Bispeark. Synsforretn.);* Kirkeejere og patronatsret 1695-1786 (*Bispeark*. Kirkeejere); Visitatsprotokol 1732-1803 (*Bispeark*. Visitatsprot.); Indberetninger om kirker og kirkegårde 1812-30 (*Bispeark*. Kirker og kirkegårde); Synsforretninger 1872-81,1882-98 (*Bispeark. Synsforretn. over kirker og præstegårde). Lunde, Skam og Skovby herreders provstiarkiv.* Korrespondance 1814-16 (*Provstiark*. Korresp.); Synsprotokol 1844-1922 (*Provstiark*. Synsprot. 1844-1922). *Bogense provstiarkiv*. Synsprotokol 1904-2000 (*Provstiark*. Synsprot. 1904-2000). *Pastoratsarkivet*. Regnskaber 1577-1664 (*Pastoratsark*. Rgsk.); Journal 1844-89, 1890-97 (*Pastoratsark*. Journal). *Menighedsrådsarkivet*. Korrespondance 1905-27 (*Menighedsrådsark*. Korresp); Synsprotokol 1862-1927 (*Menighedsrådsark*. Synsprot.). *Gyldensteens Godsarkiv.* Grevskabets kirker 1699-1918 (*Gyldensteens godsark*. Grevskabets kirker)*;* Sager vedr. kirkerne 1803-1907 *Gyldensteens godsark*. Vedr. kirkerne).

Det Kongelige Bibliotek (KB): *Gammel kongelig samling*: *2351* 4°. Udskrift af Præsteskabets i Fyens Stift Antegnelser om Kirkerne i Fyen… (*GKS* 2351 4°).; *Ny kongelig samling:* 2344 fol. En kortfattet Beskrivelse af Grevskabet Roepstorff fra Aaret 1500 indtil vore dage. Udarbeidet og samlet af de gamle Papirer og Dokumenter, som findes i Einsidelsborg Arkiv… 1893 (*NKS* 2344 fol.); *Additamenta 238 4°*. J. C. Blochs Samlinger til den fyenske Gejstligheds Historie (*Additamenta* 238 4°).

Nationalmuseet (NM). *Indberetninger.* Ernst Trier 1955 (prædikestol); Henrik Græbe 1977 (møntfund); Jens Johansen 1978 (kalkmalerier); Niels-Knud Liebgott 1981 (relikviegemme).

Tegninger og opmålinger. NM. Knud, Erik og Ebbe Lehn Petersen 1968 (plan og længdesnit).

Historisk indledning ved David Burmeister, bygningsbeskrivelse og kalkmalerier ved Martin Wangsgaard Jürgensen, inventar og gravminder ved David Burmeister, heraf dog orgler ved Kristian Lumholdt. Oversættelser ved Patrick Marsden (engelsk) og Peter Zeeberg (latin). Korrektur ved Anne Frovin. Teknisk og grafisk tilrettelæggelse ved Mogens Vedsø. Redaktion afsluttet august 2019.

[1] John Kousgård Sørensen (red.), *Danmarks Stednavne 14*, *Odense amts bebyggelsesnavne,* udgivet af Stednavneudvalget, Kbh. 1969, 172, *Danmarks Riges Breve*, Udgivet af Det danske Sprog- og Litteraturselskab, Kbh. 1938 ff., 4. rk., 5, nr. 163 (5. marts 1394).

[2] *Repertorium diplomaticum regni danici mediævalis. Fortegnelse over Danmarks Riges Breve fra Middelalderen*. Udgivet af Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie, Kbh. 1894-1939, III, 701 nr. 7660 (12. jan. el. 15. juli 1447).

[3] *De ældste danske Arkivregistraturer,* I-IV, Kbh. 1854-1910,V, 72 (1487).

[4] »Regnskabsbog over Indtægten af Landehiælpen 1524-25«, *Danske Magazin* 4. rk., 2, 1873, 51.

[5] *Kancelliets Brevbøger vedrørende Danmarks indre Forhold, 1551 f.* Udgivet af Rigsarkivet, Kbh. 1885 f. (*KancBrevb)*, 3. april 1561. Jf. Holger Rørdam, »Hans Norby til Uggerslevgaard og Fru Anne Oldeland«, *Danske Magazin* 4. rk., 5, 1884, 244-279.

[6] Dette forlig er publiceret i *Rørdam 1884* (note 5) 250-51; jf. også s. 259-61 for biskop Niels Jespersens beretning.

[7] *KancBrevb* (note 5), 11. jan. 1566

[8] Jens Rasmussen og Anne Riising, *Biskop Jacob Madsens Visitatsbog 1588-1604,* Odense 1995, 135.
[9] KB. *NKS* 2344 fol.
[10] *Kronens Skøder paa afhændet og erhvervet Jordegods i Danmark, fra Reformationen til Nutiden*. Udgivet af Rigsarkivet, Kbh. 1892-1955, III (1689-1719), 250 (30. juli 1698); RAO. *Gyldensteens godsark*. Grevskabets kirker.
[11] RAO. *Gyldensteens Godsarkiv.* Grevskabets Kirker.
[12] RAO. *Bispeark*. Synsforretn over kirker og præstegårde; *Bispeark*. Kirkeejere.
[13] RAO. *Menighedsrådsark*. Korresp.
[14] Rigsarkivet, København. *Danske Kancelli*. F13. Fyenske og smålandske tegnelser 1780-85.
[15] NM. Indb. ved Henrik Græbe (1977).
[16] RAO. *Menighedsrådsark*. Korresp. Kirkegården ønskedes udvidet 1883, hvilket blev gentaget 1886, da man foreslog at nedrive 'kirkehuset' og lægge dets grund med have til kirkegårdens østlige arealer, eller alternativt at udvide mod syd; RAO. *Bispeark*. Synsforretn. over kirker og præstegårde.
[17] NM. *Korrespondancearkivet*.
[18] *Rasmussen og Riising 1995* (note 8), 135.
[19] RAO. *Pastoratsark*. Rgsk.
[20] RAO. *Menighedsrådsark*. Synsprot.
[21] RAO. *Provstiark*. Korresp.
[22] RAO. *Bispeark*. Indb. om kirker og kirkegårde.
[23] RAO. *Bogense Provstiark*. Synsprot. 1904-2000.
[24] Årstallet er vurderet ud fra dokumenterende fotografier fra 1926 i NM.
[25] RAO. *Bispeark*. Synsforretn. over kirker og præstegårde. I dørens østre vange ses spor efter en nu blændet, langstrakt og rundbuet niche med ukendt formål.
[26] RAO. *Bispeark*. Synsforretn over kirker og præstegårde.
[27] Gavlen gennemgik 1929 en istandsættelse. RAO. *Bogense Provstiark*. Synsprot. 1904-2000.
[28] RAO. *Provstiark*. Synsprot. 1844-1922.
[29] RAO. *Gyldensteens godsark*. Vedr. kirkerne.
[30] NM. *Korrespondancearkivet*. Arbejdsbeskrivelse ved Robert Smalley 1977.

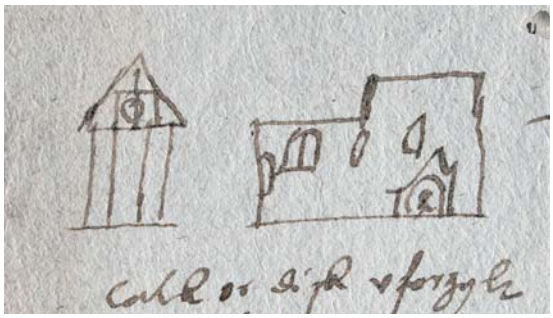

Fig. 52. Skitse af kirken i biskop Jacob Madsens visitatsbog. I RAO. Foto Mogens Vedsø 2011. – *Sketch of the church in Bishop Jacob Madsen's book of visitations.*

[31] NM. *Korrespondancearkivet*. Arbejdsbeskrivelse ved Lehn Petersens Tegnestue 1976.
[32] RAO. *Bispeark*. Synsforretn.
[33] NM. *Korrespondancearkivet*. Arbejdsbeskrivelse ved arkitekt Ebbe Lehn Petersen 1985.
[34] NM. *Korrespondancearkivet*. Arbejdsbeskrivelse ved Franz Hallberg 1962.
[35] NM. *Korrespondancearkivet*. Arbejdsbeskrivelse ved Mogens Larsen 1986.
[36] Sendebuddets tilstedeværelse i scenen er sjælden i Danmark, hvor fokus normalt ligger på Pilatus, der vasker sine hænder efter domsafsigelsen. Paralleller kan findes i Reeslev Kirke (*DK Holbæk*, 959. Kalkmalerierne er opdaget efter kirken blev beskrevet), malet af Isefjordsværkstedet o. 1460-80, og muligvis i Viskinge Kirke (*DK Holbæk*, 1870), malet o. 1425.
[37] RAO. *Pastoratsark*. Rgsk. Sognepræst Niels Muus er anført som kirkeværge mellem 1586-93 og Anders Nielsen mellem 1590 og 1596.
[38] KB. *GKS 2351,* 4°. Jacob Madsen nævner da heller intet om, at koret skal være nyindrettet, da han visiterede kirken 1595.
[39] NM. *Korrespondancearkivet*.
[40] NM. Indb. ved Niels-Knud Liebgott (1981).
[41] RAO. *Gyldensteens godsark*. Grevskabets kirker; *Gyldensteens godsark*. Vedr. Kirkerne; *Menighedsrådsark*. Pastoratsark.
[42] RAO. *Pastoratsark*. Journal.
[43] C. F. Engelstoft, *Kirkerne i Fyens Stift (Tillæg til Jacob Madsens Visitatsbog)*. Begyndt 1853. Manuskript i NM, s. 9.
[44] NM. Indb. ved Jens Johansen (1978).
[45] Finn Grandt-Nielsen, *Fynsk kirkesølv* (Fynske Studier XII), Odense 1983, 96.
[46] Grandt-Nielsen 1983 (note 44), 96 forveksler våbenet med Knuth-Gyldensteens.
[47] Alterkalke med sekskantede fødder ses hyppigere i 1700-tallets første halvdel end i 1600-tallet, eksempelvis Oluf Clausen Lunds kalk i Allerup Kirke (s. 3634) og Mads Jepsen Bolters kalk i Hjadstrup Kirke (s. 5052).
[48] Jf. *DK Aarhus* 4102 note 41.
[49] M. Mackeprang, *Danmarks middelalderlige Døbefonte,* Kbh. 1941, 388-95.
[50] RAO. *Pastoratsark*. Rgsk. De to kirkeværgers navne er anført i regnskaberne for 1600 og 1603.
[51] Citatet synes at være et fragment af Johannes Chrysostomus' prædiken In Matthaeum homilia XXXV: »Omnis gloria Dei et omnis salus hominum in Christi morte positum« (Hele Guds ære og hele menneskenes frelse beror på Kristi død).
[52] RAO. *Pastoratsark*. Journal.; NM. Indb. ved Ernst Trier (1955).
[53] Hans de Hofman, *Samlinger af publique og private Stiftelser, Fundationer og Gavebreve,* V, Kbh. 1760, 263.
[54] RAO. *Menighedsrådsark*. Korresp.; *Pastoratsark*. Journal.

[55] RAO. *Pastoratsark*. Journal.
[56] Yderligere oplysninger om kirkens orgler findes i Den Danske Orgelregistrant.
[57] RAO. *Bispeark*. Synsforretn. over kirker og præstegårde. Således oplistes fem sortmalede salmenummertavler i 1916, RAO. *Menighedsrådsark*. Synsprot.
[58] KB *Additamenta 238* 4°.
[59] KB. *GKS 2351*, 4°.
[60] RAO. *Bispeark*. Visitatsprot.
[61] Desuden kan Lauritz Jensen identificeres som den 'Laurids Klokkestøber' fra Bellinge, der 1647 omhang klokkerne i Sanderum Kirke (s. 2981).

UGGERSLEV CHURCH

Uggerslev is mentioned for the first time in 1394 ("Ugersløw"). No medieval documentary information concerning the church has survived. There are, however, several preserved sources relating to continued disagreements in the 1560s between the parish vicars and their neighbours at Uggerslevgård, Hans Norby and his wife Anne Oldeland. In 1590, according to Bishop Jacob Madsen, there were 18 tithe payers in the parish.

After the Reformation, the church was owned by the Crown until 1698, when it was conveyed to administrative officer Erik Steensen. The year after, Jens Christensen Schouboe acquired the church, which thereby became part of Margård. This manor owned the church until 1783, when Adjutant-General Gustav Schøller sold it, along with Bederslev Church (p. 5309), to Johan Godske Moltke of Einsidelsborg and Kørup. The year after Uggerslev Church was sold on to Gyldensteen manor, which owned it until its transition to freehold on 1 August 1909.

The church had Bederslev as a chapel of ease, until 1784, when church owner, Joachim Godske Moltke, was granted permission to swap Nørre Næræ and Uggerslev, so that subsequently Uggerslev had Højerup Church as a chapel of ease.

Building. The church is a Romanesque granite block building, which during the Late Middle Ages had a brick-built western extension added, as well as vaulting and a porch on the north side of the nave. All these alterations must have been made during the 1400s. A small, ornamental tower was added to the western end wall of the nave in 1754.

Inside the church, the *murals* on the north wall of the nave date to c. 1460-80. These somewhat heavy-handedly restored paintings are scenes from the Passion, and depict the Kiss of Judas, the Capture of Christ, Christ with Pontius Pilate and Christ Carrying the Cross. The murals were painted on top of the bricked-up Romanesque windows, but were added before the vaulting.

Furnishings. The earliest item inside the church is the font, which was imported from Gotland in the second half of the 1300s. The bricked Communion table is also medieval in date, and contains a reliquary, as well as a small crucifix, which is now part of the altar decoration.

The Post-Reformation refurbishment of the church was undertaken in the years before and after 1600. This is partly based upon information provided by Bishop Jacob Madsen, who mentioned that the pews were 'new' in 1590, but is also evident from the preserved objects: the altar candlesticks dating to 1595, the pulpit of 1603 and the approximately contemporary panels, which have been dated to 1605 or 1609, and may originate from (†)parish clerk's chairs or confessionals.

The present parish clerk's chair involved the reuse of parts of one or probably two closed chairs, and was installed at the behest of Hans Norby in 1615. Four years later, Miss Maren Norby, who along with her two sisters owned Uggerslevgård, had the earliest bell cast by Berent Bodemann of Lübeck, whilst the later bell was cast by Lauritz Jensen of Bellinge in 1653 and donated by Hans Oldeland of Uggerslevgård.

The altar chalice is attributed to Simon Matthiesen and probably dates to the 1660s, but has apparently been subsequently altered. An altar painting depicting the Agony in the Garden is by Christoffer Faber and dates to 1863.